

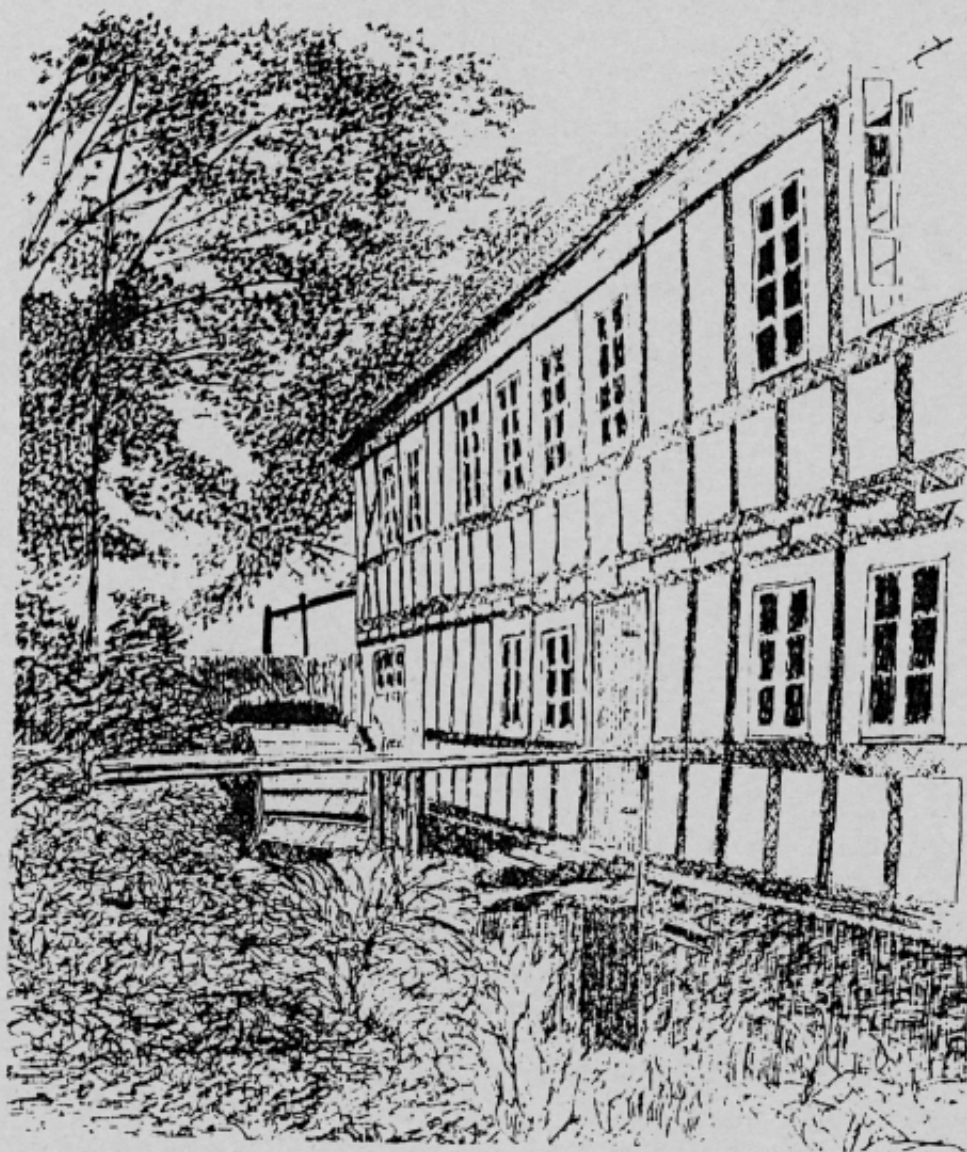
Til orientering

12.

1992 - 93

INDHOLD

Kalender
Studiekreds
2 skilling
Nyborg museum
Vinding Herred
Filmsudvalget
En delefoged
Arkivet
Juulskovstøtten
Arkæologi
Adresser

Ullerslev Kommunes Lokalhistoriske Forening

for Skellerup, Ellinge,
Flødstrup og Ullerslev sogne

Kalenderen:

aug.		foreningens regnskab afsluttes
sept.		salg af mdl.kort: enk. 25.-, ægtepar 40.-
19. sept.	kl. 13 - 16,	besøg på Hollufgård - Fyns oldtid - hvor museumsinsp. Torben Grønård Jeppesen viser rundt. Kaffe medbr.
12. okt.	- 19	studiekreds om arkæologi, Ellinøe bibliotek
16. nov.	- 19	studiekreds - " - , - -
12. jan.	- 19.30	aften med museumsass., historiker Erik Møller Nielsen, Nybørn museum
18. jan.	- 19	studiekreds om arkæologi, Ellinøe bibliotek
8. feb.	- 19	studiekreds - " - , - -
10. feb.	- 19.30	generalforsamling, arkivets lokale, Lanøtved
juni		evt. byvandring i Kissendrup

Studiekreds i arkæologi

Lokalhistorisk forening afholder i løbet af vinteren studiekreds over emnet:

Hvordan finder vi oldsager ?

Studiekredsen, der har samme indhold som sidste år, afholdes i Ellinøe biblioteks lokale på følgende mandage:

12 oktober, 16 november, 18 januar, 8 februar, hver aften fra kl. 19 - til 21.

Aksel Andersen, Lanøtved vil gennemgå forskell. oldsager, og fortælle om de forskell. ting i landskabet der viser tegn på aktivitet i oldtiden. Studiekredsen vil blive afsluttet med en ekskursion til en boplads, hvor teorien kan omsættes til praksis. Tilmelding til foreningens bestyrelse !

BYVANDRINGER

I årenes løb har Lokalhistorisk Forening gennemført en del byvandring.

I 1988 gik turen til Viby. Vi mødtes ved den netop restaurerede Viby Mølle, hvor museumsinspektør Erland Porsmose viste os udstillingen. Dernæst en tur gennem landsbyen til kirken, hvor provst Jørgen Larsen fortalte om kirken.

I 1989 påbegyndte vi byvandringerne indenfor kommunen. Først var det Ullerslev, hvor Erling Windeballe fortalte om kirken og var rundviser på turen gennem byen. Aftenen sluttede på rådhuset, hvor daværende borgmester N.P. Madsen tog imod. Denne byvandring måtte vi på opfordring gentage.

I 1990 var målet Ellinge. Sognepræst Lone Wellner fortalte om kirken, og Erling Windeballe fortalte om Ellinge-gårdene på turen rundt i byen. Der sluttedes i forsamlingshuset, hvor Erling Windeballe fortalte om komponisten Carl Nielsen og hans tilknytning til Ellinge. Der var endvidere arrangeret en udstilling om Ellinge.

I 1991 var der byvandring i Flødstrup i samarbejde med Flødstrup Sogns menighedsråd. Sognepræst Søren Holm fortalte om kirken. Turen rundt i byen lededes af Rasmus Jensen og ? Ved afslutningen i præstegården blev der vist filmklip fra optagelser i området.

I 1992 havde vi byvandring i Skellerup i samarbejde med Skellerup Sogns menighedsråd. Sognepræst Lone Wellner fortalte om kirken. Selve byvandringen lededes af Tage og Hans Jørgensen. Man samledes til slut i den nye konfirmandstue, hvor Lone Wellner fortalte om præstegården, og den nye Skellerup-film blev vist. Desuden var der arrangeret en udstilling om Skellerup.

2 skilling fra 1815.

Når vi, i arkæologigruppen rekognoscerer sker det, at vi finder ting, som ikke har nogen relation til oldtiden. Men derfor er tingene alligevel ikke uinteressante.

I februar måned 1990 fandt jeg et rigsbanktegn fra 1815 på en mark tilhørende Dalgård. Markens navn er Tveager.

Skønt jeg har bekendte, som er møntsamlere havde jeg aldrig hørt om disse mønter og blev meget interesseret i at læse om dem og tiden før og efter statsbankerotten i 1813.

Deltagelsen i Napolionskrigene og krigene mod England, og det store spanske hjælpekorps, som gæstede Danmark i 1808-9, fik alle udgifter betalt af den danske statskasse. Alle disse krigsforanstaltninger kostede uhyre summer, og regeringens tog sin tilflugt i seddelpressen. Mod slutningen af året 1812 tænkte man, at der vel nu måtte ske noget. Kurantsedlernes sølvværdi var faldet til 1/14 af den oprindelige værdi.

Den 5. januar 1813 sprang bomben: Forordningen om Statsbankerotten udkom. En reorganisation af møntvesenet blev derfor nødvendig, hvilket bl. a. resulterede i oprettelsen af en Rigsbank, der udstedte rigsbanksedler, rigsbankdalere og de såkaldte RIGSBANKTEGN - der egentlig ikke er mønter, men betalingstegn - til brug som skille mønt i forbindelse med den daglige handel.

Tegnene, der var i kobber, blev præget i 16-, 12-, 6-, 4-, og 2-skilling. Det siges at det kobber fra Vor Frue kirkes spir, der var smeltet ned under Københavns bombardement i 1807 blev anvendt til disse mønter.

Befolkningen var langt fra tilfreds med disse nye tilstande, idet den nye rigsbankdaler, der både var fremstillet i papirpenge og i mindre omfang i sølv mønter, havde en kurs svarende til seks gamle kurantdalere, men da man yderligere nedsatte sølvværdien af de nye dalere til 5/8 af den gamle kurantdalers sølvværdi, blev reduktionsforholdet ikke 1:6, men 5/8 af 1/6, dvs. 5/48 eller ca 1/10.

Rigsbanktegnene nævnes i de fynske aviser, efterhånden som de blev indført i pengesystemet ved officielle forordninger i årene 1813-14, men først den 25. maj 1815 kunne byfogeden i Odense meddele, at han fra Rigsbankens administration havde fået tilsendt et kvantum rigsbanktegn til omsætning i byen. Hver onsdag og lørdag kunne indbyggerne ved personlig henvendelse få vekslet fra 1 til 5 rigsdaler til smøpenge. Endnu på den tid har der sjældent været knaphed på smønt i byen.

Elsé Mikkelsen

2 skilling rigsbanktegn, kobber

LOKALHISTORIEN OG MUSEET.

MUSEERNES EGEN HISTORIE.

Museerne i Danmark begyndte i virkeligheden som små private initiativer især i landsognene. I 1807 fik vi vort Nationalmuseum, hvis oprindelige grundlag var arkæologien, men som efterhånden også opfangede og styrede de mange "vildtvoksende" små museer. Dermed lagdes grunden til det statsstøttede museumsvesen, vi i dag har i Danmark, og som mange lande misunder os.

Dengang, som nu, var målet med museumssystemet at bevare udvalgte dele af kulturen, således at man kunne dokumentere, hvordan det engang var;

Drivkraften var dels en ny historisk bevidsthed, dels overgangen fra landbrugssamfund til industrisamfundsamfundet som ændrede det bestående hurtigere, end man var vant til.

Med statens museumslov som rettesnor og bevillinger som middel, er arbejdet idag opdelt mellem nationalmuseet og provinsmuseerne. Mellem de mange provinsmuseer finder en yderligere lokal opgavefordeling sted.

NYBORG OG OMEGNS MUSEUM

De fleste museer er "kulturhistoriske" (til forskel fra specialmuseer som f.eks. kunstmuseer). Nyborg og omegns Museer er ét af landets 94 kulturhistoriske museer. Vi er m.h.t. til oltidsfund underlagt Fyns Stiftsmuseum, men iøvrigt selvstændigt virkende i Nyborg, Ørbæk og Ullerslev kommuner. Indenfor dette virkeområde indsamler, registrere og fortæller vi om egnens og byens kulturhistorie; hver for sig er det store opgaver, for kulturbegrebet er jo en stor vifte der breder sig over hele samfundet. De kulturhistoriske museer er idag blevet "universalmuseer" for ethvert element i den danske kultur, og vi kan da heller ikke overkomme at gøre arbejdet så grundigt som vi selv kunne ønske. Derfor er vi interesserede i at arbejde sammen med Ullerslev Kommunes Lokalhistoriske Forening fordi I arbejder tæt på kilderne.

LOKALHISTORIE - HISTORIE

Vi opfatter ikke "lokalhistorie" som historie der kun vedkommer de lokale; lokalhistorien er derimod elementer -dele- til den "store" - til den "nationale historie" - om man vil. Helt elementært kan man sige, at historien udspiller sig "lokalt", men samles "nationalt" til oversigter over vor fælles historie.

KONSULENT ?

Overfor den lokale historie i Ullerslev kommune kan museet bruges som "formidler" mellem lokalhistorien, eller detailhistorien, og en større kreds - det være sig kommunens egne borgere, eller til en større kreds.

Museet har ikke tænkt sig at blande sig i, hvilket materiale der bør eller skal indsamles fra Ullerslev kommune. Vi har derimod tænkt os at stå i kulissen som én man kan spørge til råds. Museet er konsulent i det omfang I selv skønner os anvendelige.

HISTORIE - TING - GENSTANDE

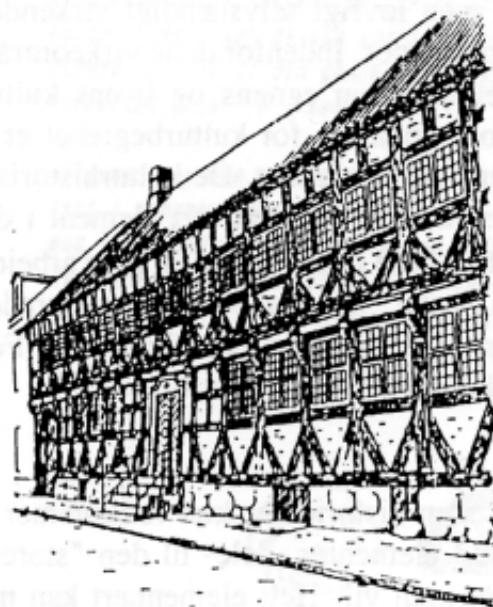
Det andet felt hvor samarbejdet mellem Ullerslev Kommunes Lokal Historiske forening og museet er væsentlig, er omkring genstandene - tingene.

Når der i indsamlingsarbejdet optræder genstande af kulturhistorisk betydning, er museet forpligtet til at modtage dem, hvilket vi gør med glæde når visse simple regler er overholdt.

En ting kan komme på museum fordi den er kostbar, sjælden eller interessant. De ting, vi helst vil have, er ting der er typiske for kulturen - hvadenten de er sjældne eller kostbare.

I gamle dage tog man ting ind på museerne, bare fordi de var ting. Den gamle protokol indeholder mange indføringer som f.eks denne: "Vifte af påfuglefsjer -diameter 72 cm." Protokollen fortæller ikke, hvorfor eller hvornår tingen endte på museum, eller hvem der har ejet eller brugt den.

En sådan genstand er "nøgen" - den har kun en meget lille historie at fortælle - nemlig det man umiddelbart kan se eller forske sig frem til.

Idag er museernes holdning ikke så tingsfikseret; istedet siger vi: *viden om de personer, der brugte tingene - er tingenes kulturhistorie*. Tingene bliver således kilder (dokumentation) til viden om et menneskes liv. Med viden om personerne menes her navn, alder, fødested, familieforhold og erhverv - kort sagt **biografien**. Til denne hører også **topografien**, d.v.s. det geografiske sted pågældende var knyttet til såsom egn, by og ejendom, samt naturligvis alle de årstal, der kan findes.

En fremgangsmåde, som den beskrevne, ved registrering af ting vil øge den kulturhistoriske værdi af museets samling - og gøre den langt mere interessant end de nøgne - umælende genstande, der ligger på rad og række. Hellere udstille én genstand med historie, end snesevis uden historie.

Omvendt bør man have den samme fremgangsmåde i tankerne, når og hvis en genstand tilbydes lokalhistorisk forening eller arkivet; de nævnte punkter bliver da en slags **sorteringsmekanisme** for valg af ting.

Det lokalhistoriske arbejde har to kulturhistoriske opgaver at varetage i forbindelse med genstande: Dels **at opspore** sådanne, dels **at forske** og studere det samfund (miljø) hvor genstandene har tjent deres formål. Det sidstnævnte er jo i virkeligheden at skrives sognenes og kommunes historie.

Man kan sige, at i gamle dage samlede muserne ofte på **sjældenheder (rariteter)**, hvor vi idag samler vi på viden om mennesker - og deres ting.

Dette grundprincip har i de senere årtier taget en drejning i retning af begrebet "**helheder**". Det betyder, at museerne gerne tager udgangspunkt i f.eks. en person, og søger at belyse vedkommendes liv ved en "komplet" samling af genstande og andet der har været brugt af vedkommende. Det kan bl.a. ses som museernes modreaktion på vores mange "løsrevne" - **historieløse ting**.

Det er derfor interessant, at vi netop fra Ullerslev området har, om ikke en komplet helhed, så dog **mange ting fra én person**, - gartner Hans Hansen, Ellinge. I 1984 fik museet lov til at udtage en række ting fra dødsboet. Ialt 117 numre blev det til. Han var kendt som biavler, og ville som sådan være vandret over i historien, hvis ikke alle de øvrige ting, papirer og notater om ham havde kastet et mere nuanceret lys over ham.

En anden aflevering er 29 stykker håndarbejde fra 1800 årene. De er hæklet, broderet m.m. af Kirstine Johansen, Ellinge. De består af et sengegardin, bordløbere, lyseduge m.m. Tilsammen viser de, hvad et hjem anvendte af den slags ting i 1800 årene i Ellinge.

Fra samme giver (Svend Johansen, Ellinge) har vi også 37 stykker skomagerværktøj. Selvom værktøjet ikke er alt hvad en skomager behøvede, så fortæller det den vigtige ting, at han fremstillede fodtøj som håndarbejde.

Alle disse ting, indsamlet af os i nutiden, vidner om mange sider og aspekter ved menneskenes virke. *Det tilkommer imidlertid eftertiden at fremdrage hvad man til sin tid vil finde er interessant.* Ialt har Nyborg og Omegns Museer ca 300 genstande fra Ullerlev kommune. Mange af disse genstande er kommet til museet dengang man ikke fulgte ovennævnte principper, og er derfor temmelig "historieløse". Oplysninger, der kan øge deres kulturhistoriske værdi, kan allerbedst fremskaffes "på stedet" - som lokalhistorisk arbejde.

Erik Møller Nielsen

Erik Møller Nielsen, f. 1945. Cand. phil i historie fra Odense Universitet 1987.

Arbejder med søfartshistorie, især med træskibets konstruktion. Tilknyttet Nyborg og Omegns Museer siden marts 1992 som ass. museumsinspektør på Mads Lerches Gård.

Den gamle herredsinddeling.

En af de administrative opdelinger, vi møder i vores historie, er den gamle herredsinddeling. Således omfatter Vindinge herred følgende søne:

Aunslev
Bovense
Ellested
Ellinø
Flødstrup
Frørup
Hellerup
Sdr. Højrup
Kullerup
Refsvindinge
Skellerup
Søllinø
Ullerslev
Vindinge
Ørbæk
Aarslev

Det antages, at et sådant område oprindeligt har været den første bosættelse for een stamme eller een slægt eller muligvis dannet omkring en helligdom.

Ved vores histories begyndelse, med de første runeteen, havde herredsinddelingen et dobb. formål, dels den militære betydning, der dog i øen blev ændret til en inddeling i "skipen" og "hafne".

("skipen" = distrikter, der skulle stille eet skib m. udrustning, mandskab og proviant.)

("hafne" = havne, der hver skulle stille een mand til skibet)

Fra år 1231 foreligger en omtale af Vindinge herred i

"konø Valdemars jordebog", hvori det hedder:

"Hjulby vurderet 9 pund sølv,

1 Aensløf fjerding er 24½ havne, af hver gives 2½ øre havre, 2 øre penninø
og 18 penninø og 6 høns,

1 Colthorp fjerding er 10 havne, af hver ½ øre havre, 18 penninø og 6 høns,

1 Ørbæk fjerding er 8 havne, af hver havne ½ øre havre,
18 penninø og 6 høns,

1 Sølynø fjerding er 16 havne, af hver som ovenfor,

Frøthorp er vurderet 9 pund sølv,

der er 8 havne, af hver 2½ øre havre og 2 øre penninø og
18 penninø og 6 høns.

Vindinge- og Gudme herreder yde 4 nætters mæsteri, tillige med Nyburgh, til
konøen og hans følge. "

og dels en juridisk betydning som retskreds, med afholdelse af herredsting, hvortil alle frie, våbenføre mænd havde adgang og stemmeret. Et herredsting var domstol i alle sager, som ikke kunne falde ud til dødsstraf eller landsforvisning (sådanne sager kom for landsting), men efterhånden som kongemagtens betydning voksede, kom herredstingene på en måde under "statstilsyn". Allerede fra det 14. årh. påhvilede det således lensmanden på Nyborg slot at beskikke en fuldmægtig i herredet og fra det 15. årh. at rene fandtes der en herredsfoged i hvert herred landet over. Den begyndende politimyndighed v. ridefogeden, sorterede direkte under lensmanden.

Om tingstedet for Vindinge hrd. beretter præsten v. Aunslev kirke i 1623 til oldforskeren Ole Worm, Kbh., følgende:

"Udi en skov syd for Aunslev kirke, kaldet Aalykke, findes en stensamling, kaldet "tinget", hvor der menes at være holdt ting i forlids tid ..."

Det omtalte tingsted har formentlig været samlingssted indtil år 1299, for dette år flyttes herredstinget til Nyborg.

De åbne tingsteders tid var ved at være slut, i 1688 blev det i kgl. brev således bestemt, at der skulle bygges tinghuse.

Men allerede et par år før, i 1686, bliver Vindinge hrd. sammenlagt med Bjerre- og Aasum herreder og fik da til huse i Langeskov, senere flyttet til Rørup.

1816 bliver Vindinge hrd. atter selvstændig juridiktion og flyttet tilbage til Nyborg.

1919 bliver Nyborgs byfoged afløst af et dommerembede, der da sammen med politimesteren kom til at omfatte: Nyborg købstad og Vindinge herred, i 23. de politikreds og med landbetjent placeret i henholdsvis Ørbæk og Ullerslev.

Soldaterudskrivningen havde gennem en periode (1701-88) påvilet godsejerne, men blev efter 1788 en statsopgave, hvor et herred udgjorde et lædforstanderi og herredsfogeden, senere retsbetjenten, havde til opgave at føre tilsyn med lædsmændene - den lokale sognefoged i hvert landkirkesogn - at lædsrullerne (=listerne) med tilhørende af- og tilgangslistes blev ført korrekt.

Den kirkelige administration fulgte næsten den bestående herredsinddeling, da den nationale kirke blev omorganiseret efter 1536. I første omgang kom et herred til at danne et provsti. Ved senere ændringer kom Vindinge hrd., sammen med Gudme hrd. og Nyborg købstad til at danne eet provsti.

Fra biskop Jacob Madsen (biskop 1587-1606) findes en beskrivelse, fra en af hans mange visitatsrejser rundt i stiftet, over Vindinge herred i året 1588:

s o g n e : 16, inøen patronatsret til (1),
k i r k e r : 16, heraf 14 med tårn, 1 uden tårn og 1 med tårn og spir,
2 med fyr (=brænde) loft, 1 med fyrloft over koret,
2 kirker nedbrudt; Ferritslev og Hjulby,
med 11 præster og 1 kapellan,
k a p e l : Skt. Regisse kapel og kilde i Frørup sogn er nedbrudt, havde
stor tilstrømning,
a a e r : Vindinge å, mange møller "går af",
Hindemølle å, (flere møller "går af")
Ørbæk å, går Aas-, Sulkendrup- og Nymølle af,
Lunde å v. Ørbækklunne, Rømlølle går af,
(Kauslunde å, Rørbæk mølle "går af")
m ø l l e r : 17, hvoraf 7 havde to kvarne og 10 med hver een kværn,
s ø e r : 20 og mange moser og kær,
s k o v e : 20
h e r r e g å r d e (- s æ d e r : 12 og 1 slot,
b i r k e t i n g : eet i Herrested.

(1) patronatsret =

i senmiddelalderen fik både gejstlige stiftelser, adelsmænd og kongemagten i stigende grad p. (jus patronatus), særlig til landsbykirker, de pågældende fik da forsvaret for disse kirker, men mod til gengæld herlighedsretten, heriblandt kaldsretten. P. bruges også efter 1660 om de private, der af kronen købte kirkerne og deres gods, de oppebar kirkens tiender og andre indtægter, mod pligt til at vedligeholde kirken.

Samme år, 1588, d. 29 april, at afholde herredsting i Nyborg, hvor herredets præster m. fl. var til stede, "alle svor miertroskab".

Den kirkelige adm. inddeling er senere ændret.

Det blev især på matrikulen, at herredet har bevaret sin betyning, som et administrativt mellemled, til nærmere bestemmelse af en ejendoms beliggenhed og tilhørende areal:

- by, - sogn, - herred, - amt.

Matriklen har betydning for hele retslivet, idet den i væsentlig grad er grundlaget for tinglysning af rettigheder over fast ejendom. Dette medfører at matriklen til enhver tid må holdes a jour med hensyn til deling af ejendomme, forandringer af ejendomsgrænser o.l..

Matriklen blev tilvejebragt i 1844 og har op til vor tid opfyldt de krav, samfundet har stillet.

kilde: Hvem Hvad Hvor 1943, s. 138

Trap Danmark 5. udg. 1957, s. 881-883

Aunslev-Bov. søns historie :

Jacob Maasens visitatsbog 1588

Anne Riisnø, landsarkivet, Odense

Matriklen og matrikelkortene (et hæfte)

Bendt Jensen

Filmsudvalget.

I forbindelse med foreningens 10-års jubilæum viste vi Ullerslev-filmen fra 1973, som i 1983 blev overspillet til video og kommenteret.

Da der i efteråret blev mulighed for endnu nogle arkæologiske udgravninger, hvor den nye omfartsvej skal gå, og der i den forbindelse blev fundet en række stolpehuller, som muligvis stammer fra et jernalderhus, blev der lavet optagelser af de lokale amatørarkæologers arbejde.

Ud over ovennævnte aktiviteter har udvalget koncentreret sig om at gøre filmen om Skellerup færdig. Det indsamlede materiale er blevet redigeret og kommenteret, således at filmen kunne have premiere ved byvandringen i Skellerup den 15. juni 1992. Det er først og fremmest en film om det gamle Skellerup. Kirken og Hindemøe har kun fået en lille plads i filmen, da vi blev klar over, at der her er stof nok til en selvstændig film, som vi håber at få lavet inden for en overskuelig fremtid.

Desværre har Kurt Petersen ønsket at trække sig ud af udvalget. Da Kurt har en meget væsentlig andel i, at arbejdet i filmsudvalget overhovedet kunne sættes i gang, og da han har gjort et stort arbejde i udvalget, vil jeg her på udvalget og foreningens vegne bringe ham en stor tak for den tid, han har deltaget i arbejdet og for det, han dermed har været med til at sætte i gang.

Aase Windeballe

En deleføed - selvejer Peder Pedersen, Ullerslev.

I første halvdel af d. 17. årh. levede der i Ullerslev i Vindinge herred en selvejerbonde, der hed Peder Jensen, og hvis hustru hed Alhed Pedersdatter. I deres ægteskab havde de fire børn: Peder Pedersen, som er den vor fortællings anfører, Jens Pedersen, der blev sørdmand i Ellinø, Maren Pedersdatter, der blev gift med selvejerbonde Jakob Nielsen, kirkeværge samme sted, og som i breve og aktstykker kaldes "ærlig, æt- og velfornemme mand", og endelig Else Pedersdatter, der blev gift med sørdmand Anders Sørensen i Ullerslev.

Disse børn havde fået en god opdræelse, og navnlig var Peder Pedersen en velbeværet mand, der skrev en god håndskrift, og hvis sprog vidner om et ikke ringe mål af dannelses.

Forældrene døde i begyndelsen af året 1660, og den 21 marts s.å. tilskøder hans medarvinger ham den fædrene sørd i Ullerslev. Han gjorde et godt parti, idet han blev gift med Maren Olufdatter, som vel var en fader- og moderløs pige, men som var opfødt hos sin morbroder Ove Madsen i Høgendrup (Flødstrup søn), som forhen havde været fødd på Nyborg slot.

Det var en tung tid at sætte bo i. Landet havde været indviklet i en ødelæggende krig med Sverige, og hele landet havde været oversvømmet af fjenden i et par år, i hvilken tid krigsfolket ikke blot skulle underholdes, men de plyndrede og ødelagde alt hvad der kunne ødelægges. Og i hele denne tid havde der ikke været holdt ting i landet. Gavtyvene gjorde, hvad de ville, når blot de lod krigsfolkene i fred, var der ingen, der lagde dem hindringer i vejen. Folk, der før krigen havde stået i et spændt forhold til hinanden, slædede sig ved, "at nu sad retten i spydståben" og afgjorde deres mellemværende uden at hæmmes af rettens mellemkomst.

Peder Pedersen havde ikke været uberørt af denne tinges tilstand. En fjern pårørende af ham havde været en af de værste forbrydere i Vindinge herred. Efter krigens ophør havde han forsømt at forsvinde med hjælpetropper af polakker og brandenborgere, han blev pågrebet af den eneriske herredsfødd Rasmus Hansen i Såderup, dømt og hængt. Slækten havde udstødt stærke trusler mod herredsføden og hans meddomsmænd, og disse var stemte for at lade ham løbe, men herredsføden fik dem dog til at underskrive dødsdommen. Peder Pedersen havde forsvaret hans sø på tinget, men han havde ingen del taget i truslerne mod rettens håndhævere.

Et synsvidne, som Peder Pedersen lod tage over sin pård 1662, vidner om, at det havde været en slem tid. Der manglede fodstykker under 21 faar hus og taar over 24 faar. Det nordre porthus var panske forfaldent, de øvrige huse ellers i panske god stand og dog havde han sluppet bedre end hans naboer. 5 af disse havde fået deres pårde afbrudte eller afbrændte, og resten var delvis ødelagt.

1665 blev Peder Pedersen kronens deleføder i Vindinse herred og fik derved et meget betydeligt arbejde ved herredstinget, for der var mange ting der skulle rådes bod på. Fæstningsværkerne omkring Nybor skulle udbedres, broer over åerne sættes i stand eller opføres af nyt, hvor de - som tilfældet var flere steder - var panske forfaldne. Landpilde og andre afgifter kunne kronen nødt til undvære, pårdene skulle sættes i stand eller opføres af nyt, og alt dette hvilede på en slægt, der selv måtte savne det nødvendige til livets ophold, hvis den nogenlunde skulle kunne yde det, der forlangtes - og måtte forlanges, hvis ikke vigtige interesser skulle sættes til side på uforsvarlig måde.

Det var deleføderen, der skulle møde frem med alle disse krav i første række og føre sagerne mod de efterladne eller pænstruige. Der er dog ikke spor af, at der af den grund blev vist ham nogen uvilje, og sikkert nok har han også vist sine standsfæller al den skænsel, det stod til ham at tilstede. Han kendte jo også nok selv hvor skoen trykkede, thi al den løn, han fik som deleføder, var et afslag i landpilden på 1/3 ko, 2/3 bolpalt, 2/3 far, 1/3 lam, 1/3 sæk og 1 ørt havre, svarende til 4.7 tdr. byr, derimod skulle han bære fuld hovning af sin pård.

Denne landpilde-ydelse kræver nogle oplysninger for at blive forstået. Ingen bonde ejede sin pård og grund helt og holdent. Kronen ejede "herligheden" i den, som det kaldtes, hvorved forstås:

- 1) at hver kommende ejer ved sin tiltrædelse af ejendommen svarede en afgift en pæn for alle under navn af "husbondehold",
- 2) at der af pården svarede årlig landpilde og
- 3) at der pjordes hoveri.

Denne herlighedsret kunne kronen overdrage til de private gods-ejere, og den gjorde det også, men dens embedsmænd passede nøje på med, at selvejerne ikke blev fæstere under adelen, hvortil de ikke var så meget uvillige, thi så blev de fri for den halve skat. Da skatteforholdene omordnede, forsvandt selvejerne også hurtigt.

For de andre bønder kunne det have været at betyde, at sådanne mænd også gjorde hoveri, thi derved sikredes dem alle en humane re behandling, end ellers kunne påregnes og på den anden side kunne tonen ikke blive så rå og ubehagelig i den forsamlede hovningskreds, thi det var ikke blot delefogderne, men lodsfogderne og sandemændene, der mødte, altså en hel kreds af mænd, der nød anseelse af alle, både høje og lave.

Efterhånden som kronrodet soløstes, blev delefogderne ansat som skovridere.

Artiklen slutter her, men Peder Pedersen er ifølge artiklens forfatter senere bleven udnævnt til herredsfoged.

En herredsfoged blev udnævnt af kongens lensmand, men hans domsmagt var dog noget indskrænket, dels ved sandemændene og nævnningene, dels ved landstinget, der var nok at sige endda og det var en vanskelig post, for blev hans dom underkendt, kunne det for ham medføre afsættelse.

En sidste stilling i det gamle samfund var lodsfogderne, der havde det nærmeste tilsyn med de hoveriørene bønder på kronrodet. De skulle anmeldte, når en bonde kom til skade, blev syg, eller på anden vis ikke kunne passe hovning eller deres gård, da var det lodsfogeden pligt at fordele evt. hjælp til nødstedte og sikre, at gården blev passet.

En oversigt: herredsfogeder 1850-1919

1850 - 55	: kammerherre G. H. v. Moltke
1855 - 74	: overauditor M. Alexis d'Origny
1874 - 93	: overauditor N. F. Bjerre
1893 - 95	: tidl. borrm. S. Chr. E. Hall
1895 - 11	: K. A. L. Brendstrup
1911 - 19	: Hans Ph. Selmer

kilde: "Hjemmet" 1. år. 1888, artikel v. S. Jørgensen

Bendt Jensen

ULLERSLEV KOMMUNES LOKALHISTORISKE ARKIV

omfatter Skellerup, Ellinge, Flødstrup og Ullerslev sogne

Arkivet har til huse i den tidligere Flødstrup Kommunes lokaler i Langtved Forsmalingshus. Ud over Arkivet, rummer disse lokaler også Lokalhistorisk Forenings møde-, udstillings-, og arbejdsfaciliteter.

Arkivet har til opgave at indsamle, registrere og arkivere materialer af lokalhistorisk interesse, F.eks.: Fotos, dokumenter, dagbøger, protokoller og amatørfilm.

Ligger du inde med noget, som du mener er bevaringsværdigt, vil vi gerne have det, enten som gave til Arkivet, som er kommunalejet, eller til opbevaring i Arkivet på en måde, så du ikke fraskriver dig ejendomsretten eller til låns, så vi kan affotografere eller fotokopiere materialet.

Det er vigtigt for de kommende generationer, at vi har samlet så meget synlig dokumentation om deres fortid som muligt.

Arkivet har i år eksisteret i 20 år. Det blev oprettet i 1972 i forbindelse med Ullerslev biblioteks 100 års fødselsdag på initiativ af Poul Hansen, Lillevang.

I de forløbne år er der kommet rigtig meget materiale ind, ligesom vi forsøger at følge med i de daglige ting nybyggerier m.m.)

Alt dette er bl.a. sket med stor hjælp fra Lokalhistorisk Forening, som altid er på pletten, når der sker noget.

Er du forhindret i at komme på Arkivet i normal åbningstid (se bagsiden), så er du velkommen til at ringe til arkivlederen og aftale en anden tid.

Paul Erik Andersen

Juulskovstøtten.

I borgerården på Juulskov stod - det i Ole Worms afbildning fra 1643 - lænne dette mord- eller bratdøds kors. I slutningen af 1700-tallet stod denne støtte endnu på gårdspladsen, indtil en af gårdens ejere, vistnok justitsråd Lauritz Lindergård, lod den fjerne, efter sænet for at den stod i vejen for hans firspand. Tydninngen af støttens indskription gav datidens lærde årsag til megen diskussion, Juulskovstøtten vandt "europæisk berømmelse". 1805 besøgte Rasmus Nyrup stedet, men da var støtten til hans store skuffelse sporløst forsvundet, trods at søgen og senere eftersøgning var ligeledes resultatløs. En gammel bonde har senere fortalt, at hans fader i sin ungdom havde været med til at sønderslå støtten og benytte stumperne til opmurinngen i en af gårdens damme. En del af fundamenterne blev ganske rigtig fundet på det angivne sted, men yderligere eftersøgning kan først ske, når hele dammen tørlægges.

Støttens materiale var "Gullandsk marmor", Hr. Engelstoft har i samlingen til Fyens Hist. og Topografi. V. meddelt en "kritisk undersøgelse af Juulskovstøtten" og fører her bevis for, at støtten stammede fra Gulland og i slutningen af det 16. de årh. var ført til Juulskov af en af gårdens ejere, der havde været lensmand på denne ø. !!

kilde: Årskrift, Svendborg amt, bd. ? , s. 102-103

NB. Gulland, antagelig Gotland, hvor man bryder kalksten til vinduesplader, gulvfliser og gravmonumenter.

Arkæologigruppen.

En rapport over aktiviteterne

Arkæologigruppen har i perioden fra juni -91 til juni -92 haft mange aktiviteter.

Lige syd for jernbanen foretog museet ikke søgegrøftsgravning fordi der på det tidspunkt fandtes en gammel have, men senere da entreprenøren havde røvet mulden bort, hvor rampen til viadukten over banen skulle ligge fremkom der nogle svage spor af gruber med keramik, som kan dateres til sen bronzealder eller tidlig jernalder.

Ved søgegrøftsgravningen lige syd for kommunens udstykning blev der på traceet fundet bopladsspor dvs stolpehuller og affaldsgruber. Disse affaldsgruber og stolpehullerne fik vi lov til at tømme. Keramikken skal muligvis dateres til ældre romersk jernalder.

Det nyeste i forbindelse med denne vejforlægning er at der i maj måned er dukket nogle gruber og muligvis stolpehuller op på traceet ved Gedsbjerg. Disse anlæg blev efter aftale med Mogens Bo Henriksen tømt. Men desværre var der intet daterbart i disse anlæg.

Rørbak

Efter en henvendelse fra en gårdejer fandt vi en jernalderboplads ved Skovløkke ved Rørbak Vesterskov. Ved gravning af ca 12-14 drænsgrøfter og en vinkelretliggende drænsgrøft blev der fundet ca 40 gruber. Disse er målt ind på drænskortet.

Vandledning Hønsbjerg - Flødstrup

Samtidig blev der gravet en ny vandledning ned mellem Hønsbjerg og Flødstrup. Der blev observeret nogle enkelte udaterede gruber. Men en lodsejer viste en mærkelig rund sten med hul i, til Aksel Andersen og det viste sig at være en køllekøse.

Det gav os en anledning til at få rekognosceret markerne som ligger syd for Flødstrup Sø og hvor der ifølge sognebeskrivelserne skulle findes nogle flintepladser. Disse blev fundet med lidt besvær.

Bakkely Bemalet keramik

Vi var knap nok blevet færdige med at tømme gruber for Charlotta Lindblom på Dalgård øst, da vi fik en henvendelse fra entreprenør Vagn Bylov at der ved nedgravning af kloakledning på Bakkely, øst for Ullerslev var blevet observeret nogle gruber med temmelig meget keramik. Vi var et par medlemmer der tog ud for at redde det keramik der sad i profilen. Vagn Bylov og en af hans medarbejdere var meget ivrige efter at hjælpe os og vi fik bjerget en stor del. Vi kontaktede Fyns Oldtid og fik held til at få Asger Lorentzen til at komme og besigtige fundet.

Vi havde med forsigtighed rensat keramikken og havde bemærket nogle sorte striber og pletter. Men blev alligevel meget overraskede da Asger meget højtlydt udbryder jamen det er jo bemalet keramik. Det gav anledning til at vi fik lov til at tømme de gruber der var fremkommet i grøften. Der var 7 gruber og de fleste indeholdt daterbart keramik, ældre romersk jernalder.

Kirkeskov

I foråret har vi foretaget en rekognoscering ved Grøftemølle mellem Skellerup og Ferritslevvejen.

Ved rekognoscering og opmåling af marken blev der optalt 6-7 gruber og fundet en del afslag

Ekskursion med børn fra Langved skole

En meget blandet fornøjelse har vi også haft i dette forår. Aksel var blevet opfordret til at vise nogle børn fra 2. 3. 4. klasse på Langved skole, hvordan de kunne finde oldsager.

De havde over længere tid haft det som emne og havde også lånt en meget fornem og righoldig undervisningskasse fra Hollufgård

Efter en kort orientering i vores arkiv, hvor de fik vist forskellige ting alt fra keramik til økser og pile, kunne ekskursionen begynde.

Desværre havde lærerne valgt den mest regnfulde dag i hele foråret. Det silde ned da børnene cyklede 2 km. derud. De mest heldige som ingen cykel havde med i skole måtte køre med os

Da vi kom ud til markerne, hvor vi havde fået lov at gå blev børnene sluppet løs og jeg skal love for de kastede sig ud i pløjemarken uanset om de havde støvler eller kondisko på.

Der gik ikke mange minutter inden de næsten alle havde fundet et eller andet der enten kunne godtages eller forkastes. Aksel og jeg havde nok at se til.

Da der på denne måde var gået en times tid vendte vi næsen hjem til Langved skole. Alle børnene fik lov at vise, hvad de havde fundet, der var skraber og en del afslag. Bortset fra vejret havde vi en dejlig dag.

Kaliffenlund

Ved forlængelse af vandledning fra Solholm industriområde østover mod Gedsbjergvej frekvar der 2 koge-gruber samt et anlæg af ubestemmelig art, som viste sig at være større end først antaget.

Efter aftale med Ager Lorentsen måtte vi efter at have tegnet og målt gruberne ind gerne tømme disse.

Gruberne indeholdt keramik, et enkelt randskår, knogler, ildskørnet sten og ildskørnet flint.

Udstillinger

I anledning af Ullerslev Lokalhistoriske Forenings 10-års jubilæum havde arkæologigruppen lånt en meget fin samling stenalder redskaber fra en gård i nærheden af Skellerup.

Næste udstilling havde vi i marts måned. Den blev arrangeret i forbindelse med afslutningen af aftenskolesæsonen.

Anledningen var at vores lokalhistoriske forening havde sidste vinter afholdt studiekreds omkring emnet "hvordan finder vi oldsager", med Aksel Andersen som en dygtig underviser.

Elsé Mikkelsen

BESTYRELSE
FILMSKIDVALG
ARKELOGI -
GRUPPE
P R - UDVALG
ARKIVET

BESTYRELSE
FILMSJUALG
ARKIOLCG -
GRUPPE
P R - LJOVALG
ARKIVET

undtagen i skoleferie.

Daal. leder : Paul Erik Andersen